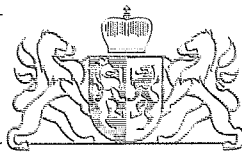
 Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen: 23 FEB. 2012
nummer: 2547-53
Ha & bib & aa

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres
Huis der Provincie
Markt 11
6811 CG Arnhem

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

telefoonnummer (026) 359 91 11
telefaxnummer (026) 359 94 80
e-mailadres post@gelderland.nl
internetsite www.gelderland.nl

Commissie voor de milieueffectrapportage
t.a.v. drs S.J. Harkema
postbus 2345
3500 GH Utrecht

datum 22 februari 2012
zaaknummer 2011-001502
onderwerp Startnotitie structuurvisie/MER Waalweelde West

Geachte heer Harkema,

Op 15 augustus jl. bracht de Commissie voor de milieueffectrapportage advies uit over de startnotitie voor de structuurvisie/MER Waalweelde West. Hierbij delen wij als coördinerend bevoegd gezag mee dat de Colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Lingewaal, Maasdriel, Zaltbommel en Neerijnen en Gedeputeerde Staten van Gelderland, inmiddels advies hebben uitgebracht over de Reikwijdte en het Detailniveau van de op te stellen Milieueffectrapportage ten behoeve van de structuurvisie Waalweelde West. De adviezen waren gelijklopend. Bijgaand treft u een afschrift aan van het advies Reikwijdte en Detailniveau.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Commissaris
van de Koningin

secretaris

Bijlage

inlichtingen bij mw. F.E.M. van t Klooster-Valk
e-mailadres post@gelderland.nl

telefoonnummer (026) 359 97 53

BNG 's-Gravenhage, rekeningnummer 28.50.10.824
Rabobank, rekeningnummer 14.39.37.529
ING, rekeningnummer 869762
btw-nummer NL001825100.B03

IBAN-nummer NL74BNGH0285010824
SWIFT/BIC: BNGHNL2G

ADVIES REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU
milieueffectrapport (MER) WaalWeelde West

December 2011

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Hoofdpunten van het MER	3
3. Achtergrond en besluitvorming	4
4. Basisvariant (stap 1)	5
5. Rivierveiligheid (stap 2)	6
6. Alternatieven (stap 3)	7
7. Milieueffecten (stap 4)	8
8. Project Ruyterwaard-Zullichem	10
9. Overig	12

BIJLAGE 1: PROJECTGEGEVENS

BIJLAGE 2: ADRESSENLIJST VAN ZIENSWIJZEN EN ADVIEZEN

APARTE BIJLAGEN

Zienswijzen en adviezen Startnotitie structuurvisie / MER WaalWeelde West

Reactienota zienswijzen en adviezen Startnotitie structuurvisie / MER WaalWeelde West

1. Inleiding

De provincie Gelderland en de gemeenten Neerijnen, Zaltbommel, Maasdriel en Lingewaal werken aan de integrale gebiedsontwikkeling Waalweelde West. Zij willen de uitkomsten van deze gebiedsontwikkeling vastleggen in een provinciale en intergemeentelijke structuurvisie. Deze structuurvisie reserveert tot het jaar 2050 locaties voor rivierveiligheid, natuurontwikkeling, bedrijvigheid, woningbouw en recreatie langs de Waal. Het project is een 'pilot' voor het 'Deltaprogramma rivieren'.

Ten behoeve van de besluitvorming over de structuurvisie en voor zover mogelijk ook al een eventueel bestemmingsplan c.q. inpassingsplan voor de Ruyterwaard-Zuilichem zal de m.e.r.-procedure doorlopen worden. Bevoegd gezag hiervoor zijn de gemeenteraden van de gemeenten Maasdriel, Zaltbommel, Lingewaal en Neerijnen en Provinciale Staten van Gelderland. De betrokken gemeenteraden en Provinciale Staten hebben de bevoegdheden in het kader van de m.e.r.-procedure gedelegeerd aan de colleges van burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten, respectievelijk Gedeputeerde Staten van Gelderland. Gedeputeerde Staten van Gelderland treden op als coördinerend bevoegd gezag voor het voorbereiden van het MER.

De m.e.r.-procedure ging van start met de terinzagelegging van de Startnotitie structuurvisie / MER WaalWeelde West. Met ingang van 27 mei 2011 kon een ieder voor een periode van zes weken zijn/haar zienswijze naar voren brengen over de Startnotitie. De Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) en andere adviseurs zijn in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de Startnotitie.

De zienswijzen en adviezen die op de Startnotitie zijn ingebracht, zijn verwerkt in de reactienota (zie bijlage). De Commissie m.e.r. heeft op 15 augustus 2011 haar advies uitgebracht over de Startnotitie (rapportnummer 2547-51).

De Colleges van Burgemeester en Wethouders van de gemeenten Maasdriel, Zaltbommel, Lingewaal en Neerijnen en Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben het advies van de Commissie m.e.r. overgenomen en op enkele punten aangevuld en verduidelijkt. Dit Advies over Reikwijdte en detailniveau bevat daarmee de definitieve richtlijnen voor het op te stellen milieueffectrapport WaalWeelde West. Daarnaast moet het MER voldoen aan de eisen die in hoofdstuk 7 van de Wet milieubeheer zijn opgenomen.

2. Hoofdpunten van het MER

Ter ondersteuning van de besluitvorming over de structuurvisie door Provinciale Staten en de gemeenteraden wordt een planmilieueffectrapport (verder MER) opgesteld. In deze studie worden locaties, alternatieven en hun milieueffecten onderzocht. Het project Ruyterwaard-Zuilichem zal gedetailleerder onderzocht moeten worden in het MER, omdat de betrokken overheden eerder al willen besluiten over dit project (bestemmingsplan of inpassingsplan).

De volgende punten worden als essentiële informatie in het MER beschouwd. Dat wil zeggen dat het MER voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten. Hierbij dient als hulpmiddel een stappenplan (stap 1 t/m 4) te worden gehanteerd:

- basisvariant (stap 1), een goede onderbouwing en motivering van de in de basisvariant opgenomen plannen en projecten;
- rivierveiligheid (stap 2), een goede onderbouwing en motivering van de te nemen maatregelen op de kortere termijn (2015) en de opties voor de langere termijn die als planologische reservering ingeboekt moeten worden;

- alternatieven (blauw, groen, rood) en hun milieueffecten (stap 3 en 4), de resultaten van het stappenplan om te komen tot het voorkeursalternatief voor de maatregelen voor riviergeveiligheid, natuur en overige (buitendijkse) ingrepen;
- effecten op natuur (stap 4), zowel 'offensief' (natuurontwikkeling en verbetering) - als 'defensief' (gevolgen voor de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden "Uiterwaarden Waal" en "Loevesteyn, Pompveld en Kornsche Boezem" in een Passende beoordeling, voor de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en voor beschermde soorten);
- vervolgbesluitvorming, een overzicht van de vervolgbesluiten die nodig (kunnen) zijn om de structuurvisie te operationaliseren en van de partijen die daarbij betrokken zijn;
- het project Ruyterwaard-Zuilichem, een analyse van de beoogde waterstanddaling, de kwelsituatie en een beschrijving van de (milieu)effecten in de aanlegfase en op natuur.

De samenvatting is het deel van het MER dat besluitvormers en insprekers vooral lezen. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken wordt in meer detail beschreven welke informatie in het MER moet worden opgenomen. In de navolgende hoofdstukken wordt voortgebouwd op de Startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die in de Startnotitie voldoende aan de orde komen.

3. Achtergrond en besluitvorming

3.1. Achtergrond

Het project Waalweelde West is een complexe gebiedsontwikkeling, waarin veel plannen, projecten en partijen met soms tegengestelde belangen een rol hebben. Daarnaast is er ook sprake van projecten die elkaar niet beïnvloeden en die (dus) ook als een losstaand project uitgevoerd zouden kunnen worden. Voor belanghebbenden is het project daarom niet eenvoudig te doorgronden. Daarom wordt geadviseerd in het MER te starten met een historisch overzicht van het project Waalweelde en Waalweelde West. Ga daarbij in op:

- de PKB Ruimte voor de rivier, het Nationaal waterplan en het 'Deltaprogramma rivieren', met de uitgangspunten voor waterstanddaling en natuurontwikkeling.
- de betrokken partijen en hun doelen en ambities;
- de visie Waalweelde met daarin opgenomen;
- de probleemanalyse voor het gebied;
- de manier waarop de probleemanalyse heeft geleid tot doelstellingen en maatregelen;
- het afwegingskader, met daarin de prioritering voor onder meer water(veiligheid), natuur, economie en ruimtelijke kwaliteit;
- het Masterplan Waalweelde West.

Benoem kort de belangrijkste randvoorwaarden en doelen die hieruit volgen voor het MER en de structuurvisie, voor zowel de korte als voor de lange termijn.

'Regionale verkenning bedrijventerreinen' en 'Herstructurering glastuinbouw'

De provincie en de gemeenten werken aan een ruimtelijke verkenning voor (boven)regionale bedrijventerreinen in het riviereengebied, waaronder multimodale overslag- en distributieterreinen en aan de herstructurering van de glastuinbouw in de Bommelerwaard. Beide zullen geen onderdeel van het MER zijn, maar kunnen wel van invloed zijn op de inrichting van gebieden langs de Waal. Beschrijf daarom op hoofdlijnen welke randvoorwaarden zij geven voor Waalweelde West en vice versa¹.

¹ Zie de (geactualiseerde) tabellen op pagina 22 en 23 en in bijlage 1 van de startnotitie.

3.2 Besluitvorming en vervolg

Geef in het MER een duidelijk overzicht van waarover in de structuurvisie besloten wordt. De plannen- en projectenlijst uit de Startnotitie is hiervoor een goed vertrekpunt². Actualiseer deze op basis van het uit te voeren onderzoek en de straks te maken keuzes in de structuurvisie. Het MER zal uiteindelijk een voorkeursalternatief opleveren (zie verder §6.2 van dit advies). Geef weer wat in het voorkeursalternatief vastgelegd wordt en waarover later nog besloten zal worden. Geef tot slot aan welke (vervolg)besluiten voor deze projecten aan de orde (kunnen) zijn en de partijen die daar dan bij betrokken zijn.

Vermeldt bij het overzicht van de vervolgbesluiten ook op hoofdlijnen welke milieueffecten in de vervolgfasen onderzocht zullen worden.

4. Basisvariant (stap 1)

De Startnotitie is helder over de structuur en opbouw van de beoogde alternatieven (basisvariant, blauw, groen en rood). Tezamen met de Visie Waalweelde en het Masterplan bevat deze al veel (detail)informatie over het plangebied en de inhoud van de alternatieven. Het voorstel in de Startnotitie om uit te gaan van één basisvariant als basis voor alle alternatieven en als referentie is een goed uitgangspunt. Wel wordt geadviseerd om de basisvariant dan op een andere manier te definiëren als in de Startnotitie.

4.1 Rivierkundige herdefiniëring basisvariant

De basisvariant zoals beschreven in de Startnotitie bevat een aantal maatregelen gericht op het realiseren van een afvoer van 18.000 m³/s bij Lobith. Het is echter nog niet duidelijk waarom deze maatregelen al gekozen (lijken te) zijn. Deze en (combinaties van) andere maatregelen worden immers nog onderzocht in het MER.

Om te komen tot een goede besluitvorming over de (ruimtereservering) voor maatregelen gericht op de afvoer van 18.000 m³ is het noodzakelijk dat een gedegen afweging plaatsvindt en dat de keuze van de maatregelen goed onderbouwd en gemotiveerd wordt. Beperk daarom de basisvariant tot bekende maatregelen, nodig om de 16.000 m³ te realiseren (dit zijn de rivierkundige 'geen spijt'-projecten uit de Startnotitie).

Geef, vanuit deze uitgangspunten, in het MER een duidelijk overzicht van de activiteiten, plannen en projecten (zie ook §3.2 van dit advies), die in de basisvariant opgenomen worden en welke activiteiten, plannen en projecten straks een plek in de alternatieven krijgen. De alternatieven (zie hoofdstuk 6, stap 3 van dit advies) worden gebruikt om win-win situaties, conflicten en daaraan verbonden ruimtelijke keuzes zichtbaar te maken. De milieueffecten van de alternatieven zijn dan ten opzichte van de basisvariant meer onderscheidend in beeld.

4.2 Basisvariant als referentie

De Startnotitie stelt voor de milieueffecten van de alternatieven onderling en met de basisvariant te vergelijken. De basisvariant is daarmee in de Startnotitie het referentiekader. Hierdoor lijkt in het MER een 'normale' referentiesituatie te ontbreken. De basisvariant kan echter toch als 'referentiesituatie' gebruikt worden. Volg dan wel de volgende stappen:

- ga uit van huidige activiteiten, plannen en projecten in het studiegebied (zie ook §4.1 hierboven) en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. De uitvoering van de korte termijn maatregelen uit de PKB Ruimte voor de Rivier (16.000 m³–maatregelen) zijn onderdeel van de basisvariant;

² Zie voor een overzicht hoofdstuk 6 van de startnotitie.

- beschouw de uitvoering van de lange termijn maatregelen uit de PKB Ruimte voor de Rivier niet als een autonome ontwikkeling. Neem deze daarom niet in de basisvariant op.

5. Riverveiligheid (stap 2)

5.1 Waterstanddaling

De primaire doelstelling van het project is veiligheid tegen overstromingen, op zowel de korte als de lange termijn. Uitgangspunt daarbij is een maatgevende afvoer van de Rijn bij Lobith van 16.000 m³/s en op de langere termijn van 18.000 m³/s. Dit is vastgelegd in de PKB Ruimte voor de Rivier en het Nationaal waterplan.

Dilemma hierbij is dat nog onzeker is welke rivierkundige maatregelen bovenstrooms- en benedenstrooms van het plangebied Waalweelde West gaan plaatsvinden. Deze kunnen immers van invloed zijn op de waterstanden in het plangebied. Dat betekent enerzijds dat later kan blijken dat reserveringen die voor een afvoer van 18.000 m³/s worden genomen niet of maar gedeeltelijk nodig zijn. Anderzijds betekent het dat besluiten die in dit project genomen worden randvoorwaarden zullen scheppen voor alternatieven die later bovenstrooms in de Waal worden ontwikkeld (Waalweelde Midden en Oost).

Voor een toekomstvaste structuurvisie willen de initiatiefnemers daarom:

- uitgaan van een afvoer van 18.000 m³/s bij Lobith en de vigerende afvoerverdeling bij hoogwater over de Rijntakken;
- rivierkundige 'geen spijt'-projecten in ieder geval uitvoeren;
- ruimte reserveren voor eventuele (ingrijpende) rivierkundige maatregelen in de toekomst.

De Startnotitie geeft op pagina 30 en 31 een inhoudelijk goed voorstel voor de omgang met waterstanddaling en aanverwante milieueffecten in het MER (hydraulica, dijken, sedimentatie, scheepvaart en robuustheid). Geadviseerd wordt om - in tegenstelling tot de Startnotitie - het element 'waterstanddaling' in het MER in eerste instantie niet als beoordelingsaspect onder de milieueffectbeoordeling mee te nemen, maar als uitgangspunt voor het samenstellen van de rivierkundige maatregelen in de alternatieven. Dit sluit beter aan op het afwegingskader uit de 'Visie Waalweelde' en het principe dat waterstanddaling het belangrijkste ordenende mechanisme is in de structuurvisie.

5.2 Effectbeschrijving rivierkundige maatregelen

De Startnotitie noemt ambities met betrekking tot de minimaal per uiterwaardproject te bereiken waterstanddalingen uitgedrukt in cm (soms in mm). Het is voor de beoordeling en onderlinge vergelijking van alternatieven van groot belang wat de mate van zekerheid van de waterstanddaling van de afzonderlijke ingrepen is (rivierkundige bouwstenen).

Dat betekent dat bij het bepalen daarvan niet alleen een WAQUA-berekening³ met door de rijksoverheid voorgeschreven parameter instellingen moet worden uitgevoerd. Ook een goed inzicht in de onzekerheid van de WAQUA-uitkomsten is cruciaal. Daarbij speelt de onzekerheid over de mate van de zomerbedruwheid een belangrijke rol. Onderzoek op welke wijze met de onzekerheden van de definitieve ontwerp-berekeningen van de verschillende rivierkundige bouwstenen moet worden omgegaan⁴.

³ Dit model wordt gebruikt om het effect op de waterstand van een rivierkundige maatregel door te rekenen.

⁴ De commissie m.e.r. geeft in overweging hiervoor (een beperkt aantal) Monte-Carlo simulaties te gebruiken.

6. Alternatieven (stap 3)

6.1 Blauw, groen en rood alternatief

In het MER worden de mogelijke win-win situaties en ruimtelijke conflicten verkend door drie alternatieven uit te werken, namelijk een blauw (gericht op rivierveiligheid/water), groen (gericht op natuur) en rood (gericht op bedrijvigheid, wonen en recreatie) alternatief. Op pagina 25-27 van de Startnotitie is al een tussenresultaat van het beoogde blauwe, groene en rode alternatief gegeven. Dit resultaat is afkomstig uit het zogenaamde teken- en rekenproces.

De Startnotitie stelt voor de alternatieven te actualiseren en vervolgens te optimaliseren vanuit een blauwe, groene en rode invalshoek. Dit lijkt een werkbare en zinvolle aanpak om de conflicten en benodigde keuzes te verduidelijken én om de gezamenlijke basis van de alternatieven (de basisvariant, zie hoofdstuk 3) zichtbaar te houden.

Beschrijf in de alternatieven welke rivierkundige bouwstenen (zie ook stap 2, hoofdstuk 4) gekozen zijn om aan te sluiten bij de gemaakte 'blauwe', 'groene' en 'rode' keuzes en tegelijkertijd zoveel mogelijk de benodigde waterstanddaling te kunnen bereiken. Geef bij alle alternatieven ook op hoofdlijnen aan hoe gekozen combinaties van bouwstenen met elkaar samenhangen. Afzonderlijke rivierkundige maatregelen kunnen elkaar in hun effecten immers onderling versterken of verzwakken.

De mogelijkheid bestaat dat in het groene en rode alternatief de lange termijn doelstelling voor waterveiligheid (18.000 m³ bij Lobith) niet volledig gehaald wordt binnen het gebied van Waalweelde West. Geef in dat geval duidelijk aan wat de oorzaken hiervan zijn en geef aan of en in welke mate de lange termijn doelstelling alsnog gehaald kan worden met ingrepen buiten Waalweelde West.

Geadviseerd wordt om in alle alternatieven ook in te gaan op de volgorde van uitvoering van rivierkundige maatregelen en welke fasering en flexibiliteit hierbij geboden kan worden om tijdig op onverwachte ontwikkelingen te kunnen reageren. Mogelijk is bij de volgorde van uitvoering ook nog milieuwinst te behalen, door minder belastende maatregelen eerder in te zetten.

6.2 Voorkeursalternatief structuurvisie

In de Startnotitie is op pagina 35 aangekondigd dat op basis van het onderzoek in het MER een voorkeursalternatief (VKA) gekozen wordt. De afwegingsfactoren zijn hiervoor nog niet allemaal bekend. Dit zal deel uitmaken van het uit te voeren onderzoek in het kader van het MER en de structuurvisie.

Onderbouw in het VKA in ieder geval goed en ga daarbij expliciet in op:

- de motivering van de gemaakte keuzes die geleid hebben tot het VKA;
- de doelen voor waterstanddaling en natuurontwikkeling, beantwoord vragen zoals:
 - Welk doelbereik is in het VKA nagestreefd?
 - Voor welke rivierkundige ingrepen en reserveringen gericht op waterstanddaling en natuur is gekozen? En waarom zijn juist deze maatregelen nodig?
 - Welke bijdrage levert het VKA aan de Natura 2000-verbeterdoelen?
- de resultaten van de passende beoordeling (zie ook hoofdstuk 7 van dit advies)
- het afwegingskader uit de Visie Waalweelde (zie pagina 20 t/m 22 uit deze visie);
- de in het MER beschreven milieueffecten;
- wat het VKA vastlegt en waarvoor in de toekomst nog keuzeruimte is;
- welke rol participatie van omwonenden en andere belanghebbenden heeft gespeeld.

7. Milieueffecten

De Startnotitie geeft al een complete beschrijving van het beoordelingskader en hoe de milieueffecten in het MER beschreven worden. In dit hoofdstuk wordt aanvullend ingegaan op de Startnotitie op natuur en cultuurhistorie.

Geadviseerd wordt de effectbeoordeling van de alternatieven niet te gedetailleerd uit te voeren om schijnzekerheid te voorkomen. Ga vooral in op (kansen op) verbeteringen en verslechtingen ten opzichte van de basisvariant (referentiesituatie) en globaal de bandbreedtes (onzekerheidsmarges) die daarin kunnen optreden.

7.1 Natuur

Het plangebied heeft een hoge natuurwaarde, ook internationaal gezien. Het Natura 2000-gebied "Uiterwaarden Waal" is aangewezen als Vogelrichtlijngebied (5.370 ha) en deels (583 ha) aangemeld in het kader van de Habitatrictlijn (Rijnswaard en Hurwenensche Uiterwaarden). De Kil van Hurwenen heeft bovendien de status van Beschermd Natuurmonument. Ten westen van Brakel bevindt zich Natura 2000-gebied "Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem", aangemeld in het kader van de Habitatrictlijn. Een groot deel van het plangebied is voorts onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en/of ganzenopvanggebied.

Geef de beschermde gebieden duidelijk op kaart aan en ga in op de huidige/toekomstige grondslag van de bescherming. Typeer vervolgens op hoofdlijnen de actuele natuurwaarde van het plangebied voor habitats en soorten, inclusief de regionale samenhang (rivierengebied, benedenrivierengebied, Biesbosch). Dit kan bijvoorbeeld op het niveau van globale waardenkaarten ('vlekkenkaarten').

In het MER dient zowel de 'offensieve aanpak' als de 'defensieve aanpak' in beeld te worden gebracht. De offensieve aanpak gaat uit van maatregelen waarmee (nieuwe) natuur wordt ontwikkeld of van kwaliteitsverbetering van bestaande natuur. Omdat ook natuurontwikkeling niet strijdig mag zijn met de (conserverende) natuurwetgeving, dient ook het defensieve spoor te worden bewandeld.

Natuurontwikkeling en –verbetering (offensief)

Beschrijf in het MER:

- te ontwikkelen natuurdoelen in het plangebied vanuit de Natura 2000 (ontwerp)besluiten, de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS en additionele natuurdoelen⁵;
- hoe de uiteindelijke opgave voor natuurontwikkeling en -verbetering wordt bepaald. Betrek daarbij ook de behoudopgaven ('Blijf af-gebieden' in de Startnotitie, die 'doorontwikkeld' kunnen worden);
- de uiteindelijke natuurwinst, kwantificeer waar mogelijk (uitbreiding areaal habitattypen, oppervlak natuur- en/of beheertypen EHS). Beschrijf ook de bijdrage aan de verbeterdoelen van de Natura 2000-gebieden en de realisatie van een goed functionerende EHS;
- de positieve gevolgen in de aanlegfase (tijdelijke natuur voor pioniersoorten);
- welk onderhoud (baggeren, verwijderen vegetatie) nodig is om te blijven voldoen aan de eis van waterstanddaling, de wijze waarop dit onderhoud kan plaatsvinden en de effecten daarvan op de natuur.

Natuurbehoud (defensief)

Passende beoordeling

⁵ Bijvoorbeeld hardhoutoibos (es, eik, iep), terwijl in de instandhoudingdoelstellingen van de Natura 2000-gebieden alleen wordt gesproken over zachthoutoibos (o.a. wilg). Geadviseerd wordt ook andere vormen van natte natuur (waterriet) in ogenschouw te nemen. Dit biedt mogelijk andere mogelijkheden voor meekoppeling van menselijk gebruik.

Negatieve gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van de twee Natura 2000-gebieden zijn op voorhand niet uit te sluiten, daarom maken de initiatiefnemers voor het voorkeursalternatief een Passende beoordeling op basis van de Natuurbeschermingswet. Neem deze herkenbaar op in het MER.

De Passende beoordeling kan worden opgesteld op het niveau dat past bij het plan⁶. Bij soorten kan bijvoorbeeld worden uitgegaan van clusters van soorten op basis van overeenkomstige leefgebieden. Houd rekening met het ecologische functioneren, zoals - bij overwinterende ganzen - de samenhang tussen slaappleaatsen en foerageergebieden.

Aanlegfase: ga voor zover relevant in op de gevolgen van vertroebeling, (onderwater)geluid, ruimtebeslag, atmosferische depositie en verstoring door kunstlicht en beweging. Houd daarbij rekening met externe werking en cumulatie;

Eindfase: ga in op de gevolgen voor habitats en soorten en hun leefgebied, rekening houdend met verbeteropgaven, externe werking en cumulatie;

Geef aan of aantasting van de natuurlijke kenmerken van de twee Natura 2000-gebieden kan worden uitgesloten. Hierbij kunnen mitigerende maatregelen worden betrokken.

EHS en gevolgen voor soorten

Geef aan of het voornemen ook negatieve gevolgen kan hebben voor de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS. Ga ook in op gevolgen voor beschermde soorten⁷. Geef in het laatste geval aan op grond waarvan verondersteld wordt dat de uiteindelijk benodigde ontheffing op grond van de Flora- en faunawet kan worden verleend.

7.2 Cultuurhistorie en landschap

Samen met het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft de provincie Gelderland de Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit voor de Waal opgesteld. Deze handreiking kan gebruikt worden bij de voorbereiding en uitvoering van maatregelen uit de PKB Ruimte voor de Rivier en bij alle overige activiteiten in de uiterwaarden van de Waal. De Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit voor de Waal kan worden gebruikt als bron om invulling te geven aan landschap, cultuurhistorie en het begrip ruimtelijke kwaliteit. Deze handreiking bevat voorbeelden voor kansen en inspiratie⁸.

Beschrijf en waardeer de cultuurhistorische en landschappelijke waarden in het plangebied. Besteed daarbij aandacht aan de beleefde kwaliteit (herkenbaarheid en herinneringswaarde), fysieke kwaliteit (gaafheid en authenticiteit) en inhoudelijke kwaliteit (zeldzaamheid, afleesbaarheid, informatiewaarde, representativiteit en samenhang) van elementen, lijnen en patronen, die kenmerkend zijn voor het rivierenlandschap⁹. Gebruik hiervoor de integrale methode voor het bepalen van de effecten voor alle facetten van de cultuurhistorie en voor het onderling afwegen van de verschillende projectalternatieven uit de Handreiking 'Cultuurhistorie in de m.e.r. en MKBA'¹⁰. Geef aan hoe typerende kenmerken van het rivierenlandschap ook in de toekomst behouden blijven.

⁶ Op hoofdlijnen dient de zekerheid te worden gekregen dat het voorkeursalternatief, al dan niet met aanvullende maatregelen niet strijdig is met het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden zoals vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998.

⁷ In dit stadium kan een analyse ontstaan van kwetsbare beschermde soorten waarvoor het plangebied van grote betekenis is. Doe dit eventueel op basis van 'kansenkaarten' (die verspreidingsinformatie combineren met habitatinformatie). Deze komen via Het Natuurloket beschikbaar.

⁸ gelderland.nl/Documenten/Themas/Ruimtelijke_Ordening/Kwaliteit_gebiedsontwikkeling/Rapport_Waal_72%20dpi.pdf

⁹ Typerende kenmerken van het rivierenlandschap in de lengterichting en haaks op de stroomdraad, zoals ondermeer beschreven in Handreiking Ruimtelijke Kwaliteit.

¹⁰ cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/u10/HandreikingCH%20in%20mer%20en%20MKBA.pdf

Geef inzicht in de ligging van cultuurhistorische waarden met behulp van kaartmateriaal, ontleend aan de cultuurhistorische waardekaarten van de provincie en de betrokken gemeenten. Geef aan wat de mogelijke gevolgen zijn van de plannen en beschrijf de effecten van het voornemen en mogelijkheden voor mitigerende maatregelen.

8. Ruyterwaard-Zuilichem

In de Startnotitie is aangegeven dat het de bedoeling is dat het MER voor projecten die al voldoende zijn uitgekristalliseerd ook al zoveel mogelijk informatie zal leveren op het zogenaamde 'project-MERNiveau'. In de Startnotitie zijn nog geen concrete projecten genoemd.

Op dit moment lijkt alleen de Ruyterwaard voldoende uitgekristalliseerd te zijn. De verwachting is dat dit project in alle (eerder in dit advies genoemde) alternatieven zal terugkomen (blauw, groen en rood, zie ook hoofdstuk 6). Dit project kan een rol spelen als rivierkundige compensatie voor andere ontwikkelingen in Waalweelde West. Het is de bedoeling dat het MER ook de benodigde milieu-informatie gaat bieden voor een nieuw bestemmings- of inpassingsplan die voor dit project nodig is. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de milieuthema's die dan nog verdere uitwerking behoeven.

De verwachting is dat de rivierkundige detailuitwerking uit hoofdstuk 5, de rivierkundige aanpak uit de Startnotitie en de uitwerking voor cultuurhistorie uit hoofdstuk 7 van dit advies ook voldoende milieu-informatie geven voor de milieuonderbouwing bij het bestemmings- of inpassingsplan. Daarom wordt hier in dit hoofdstuk niet verder op ingegaan.

8.1 Voorgenomen activiteit

Het voorstel gebiedsontwikkeling Ruyterwaard-Zuilichem¹¹ geeft de plannen voor deze uiterwaard weer. Geef hiervan een samenvatting in het MER. Beschrijf in het MER de toekomstige inrichting van de uiterwaard. Geef aan wat de nieuwe bestemming is van het hoger gelegen terrein waar nu de Firma van Oord is gevestigd.

Motiveer of er nog inrichtingsvarianten aan de orde zijn voor deze uiterwaard – uitgaande van een inrichting met water en natuur. Geadviseerd wordt om hierbij te onderzoeken of er nog keuzeruimte is in de te ontwikkelen natuurwaarden. Zo ja, geef hiervan dan de effecten op de beoogde waterstanddaling weer¹².

Aanlegfase

Geef in het MER een indicatie van de geplande uitvoeringswijze (graafmachines, zandwinning, zandzuiger, afvoer zand) etc. en een (eventuele) fasering. Beschrijf globaal de hieraan verbonden milieueffecten (bijvoorbeeld geluid, trillingen, stof, overlast)¹³ en benoem mitigerende maatregelen. Indien de uitvoeringswijze nog niet bekend is, ga dan bij de effectvoorspelling uit van een 'worstcase'-aannname. Op deze manier kan het MER sturend worden bij het voorbereiden en uitvoeren van het project.

Geef aan hoe binnendijkse kwelproblematiek beheerst wordt (veroorzaakt door de aanleg van een nevengeul) en onderbouw de gekozen aanpak.

8.2 Effecten op natuur

¹¹ Zie verder de publicatie 'Voorstel gebiedsontwikkeling Ruyterwaard-Zuilichem', maart 2011, van Oord.

¹² Vegetatie kan een negatief effect hebben op waterstanddaling.

¹³ In dit stadium van de planvorming is de verwachting niet dat al gedetailleerd gerekend kan worden aan de milieueffecten tijdens de aanlegfase, dit kan in het kader van de ontgronding- en/of de omgevingsvergunning later nog plaatshebben.

Vlak bij het plangebied bevinden zich de twee Natura 2000-gebieden "Uiterwaarden Waal" en "Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem". Geef in een beknopte 'voortoets' weer of via externe werking negatieve gevolgen voor de Natura 2000-gebieden te verwachten zijn. Zo ja, onderzoek die gevolgen dan in de Passende beoordeling en neem de conclusies op in het MER.

Beschrijf voor het Ruyterwaard-Zuilichem:

- de actuele natuurwaarden in de Ruyterwaard¹⁴. Geef de locaties waar de beschermde soorten voorkomen zo mogelijk aan op kaart;
- welke natuur wordt nagestreefd en op grond van welke criteria deze opgave is bepaald;
- welke gevolgen in de aanlegfase te verwachten zijn voor beschermde soorten. Betrek daarbij ook kansen voor pioniersoorten door tijdelijke natuur. Ga na of verboden handeling op grond van de Flora- en faunawet te verwachten zijn en hoe gewaarborgd kan worden dat de dan benodigde ontheffing wordt verleend;
- de bijdrage van de nieuwe natuur voor de ecologische samenhang van het rivierengebied. Maak dit ook inzichtelijk op basis van vooraf bepaalde 'inrichtingssoorten' (bijvoorbeeld trekvis, bever, kwartelkoning, flora van overstromingsgraslanden).

8.3 Referentie

Met de referentiesituatie wordt bedoeld de huidige situatie inclusief de autonome ontwikkelingen in het studiegebied, waarmee de alternatieven en varianten in het MER worden vergeleken. Onder autonome ontwikkeling wordt verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Daarbij moet worden uitgegaan van huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten.

De referentie voor het project Ruyterwaard-Zuilichem is de huidige uiterwaardinrichting (waaronder bedrijventerrein).

9. Overig

9.1 Monitoringsprogramma en leemten in milieu-informatie

Neem in het MER een aanzet voor een monitoringprogramma op vanwege de erg lange planperiode waarbinnen maatregelen starten en de vaak lange doorlooptijd van de (aanleg)werkzaamheden. Belangrijke onderwerpen zijn de uitvoering van rivierkundige maatregelen en de daarmee samenhangende inzet van ruimtelijke reserveringen en effecten op beschermde natuurwaarden. Sluit hierbij aan bij bestaande monitoringprogramma's en milieumeetnetten.

Voor het onderdeel 'leemten in milieu-informatie' zijn er verder geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

9.2 Samenvatting

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Gebruik helder kaart- en ander illustratiemateriaal. Geef daarbij in de samenvatting de belangrijkste zaken weer, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het voorkeursalternatief.

¹⁴ De rapportage 'voorstel gebiedsontwikkeling Ruyterwaard-Zuilichem' geeft al een goede voorzet.

BIJLAGE 1: Projectgegevens reikwijdte en detailniveau MER

Initiatiefnemer:	Provincie Gelderland, gemeenten Maasdriel, Neerijnen, Zaltbommel en Lingewaal
Bevoegd gezag:	Provinciale Staten van Gelderland en de gemeenteraden van Maasdriel, Neerijnen, Zaltbommel en Lingewaal
Besluit:	Structuurvisie en mogelijk ook bestemmings- of inpassingsplan
Categorie Besluit m.e.r.:	plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie C03, C16.1, D03.2, D04, D10, D11.2, D18.1-7, plan-m.e.r. vanwege passende beoordeling, mogelijk ook project-m.e.r. voor bestemmings- of inpassingsplan
Activiteit:	tot het jaar 2050 locaties reserveren voor rivierveiligheid, natuurontwikkeling, bedrijvigheid, woningbouw en recreatie langs de Waal. Het project is een 'pilot' voor het 'Deltaprogramma rivieren'
Procedurele gegevens:	aankondiging start procedure: 25 mei 2011 ter inzage legging van de informatie over het voornemen: 27 mei 2011 t/m 15 juli 2011 adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 9 juni 2011 advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 15 augustus 2011
Betrokken documenten:	startnotitie Structuurvisie MER Waalweelde West, Uitgangspunten en reikwijdte en detailniveau m.e.r. concept, DHV, januari 2011; voorstel gebiedsontwikkeling Ruyterwaard-Zuilichem, deelproject Waalweelde West, Van Oord, maart 2011.

BIJLAGE 2: Adressenlijst van zienswijzen en adviezen

1. Gemeente Tiel, dhr. E.A. Roovers, Postbus 6325, 4000 HH Tiel
2. Stichting Het Geldersch Landschap, ir. P.A. van den Peel, Postbus 7005,6801 HA Arnhem
3. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, mw. drs. D.H. Schmutzhart, Postbus 1600, 3800 BP Amersfoort
4. Provincie Noord-Brabant, dhr. ing. W.A.J.M. Michels, Postbus 90151, 5200 MC 's-Hertogenbosch
5. Gemeente Woudrichem, A.R.H. van Drunen, Postbus 6, 4285 CP Woudrichem
6. Rijkswaterstaat oost Nederland, mw. Y. Borgers, Postbus 9070, 6800 ED, Arnhem,
7. Provincie Utrecht, mw. T. Buurman, Postbus 80300, 3508 TH Utrecht
8. Waterschap Rivierenland, dhr. J.C.A. van der Meulen, Postbus 599, 4000 AN Tiel
9. F. Nieuwenhuis (mede namens M. Klerk, F. Burgers, R. Elfring, Fam. Van Ommen van Guijlik, M. Ensink, E. Faas), Buitenweg 19, 4175 AR Haften
10. Sandberg Vaillant Advocaten, Jhr. Mr. E.A.C. Sandberg, namens Jhr. Van Vredenburg, Postbus 68, 7250 AB Vorden
11. Bewonersgroep Heesseltsche Uiterwaarden, t.a.v. dhr. R. Metz, Maasstraat 6, 5301 CN Zaltbommel
12. Xella Nederland B.V., t.a.v. dhr. Borstrok en dhr Hermans, Postbus 23, 4200 AA Vuren
13. De gemeenteraad van Lingewaal, Postbus 1014, 4147 ZG Asperen